

SEEMNEMAJANDUSE OLUKORD EESTIS

Ly Rand
Seemneliidu juhatuse esimees

Turuarendustoetuse projektid

Alus: Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadus

- **Seemnetootjate koolitus – 1-2 detsember 2011 Toila**
 - Adell Taevas OÜ
 - Koolituse päevakava
 - Vaba aeg – isiklik kvaliteetaeg – see ei ole projekti osa!
- **SERT-seemne reklaamikampaania:**
 - Atribuutika – reklaamitreilerid, stendid, lipud
 - Meediaprojekt – raadio, trükimeedia, plakatid
 - Kodulehe uuendamine
- **Turu-uuring**
 - SERT-seemne kasutamine

SEEMNEMAJANDUSE OLUKORD EESTIS

Riigi tugi seemnekeskustele

- **Seemnekeskuste rakendamise programm 1997-2000**
Komisjon: T. Kevvai, R. Koch, A. Tupits, L. Rand, J-R. Raukas, U. Ingver
 - RAS Eesti Seeme – riigireservi määratlemine (sordid, kogused)
 - Välissortide seemne sisseveo kompenseerimine – Eesti Seeme, Eesti Kartul, Jõgeva SAI, Jõgeva SK, Õlikultuuride Ühistu
- **Toetused** seemnekeskustele tehnilisteks uuendusteks:
 - kokku 6,2 milj.eek, 13 seemnekeskusele
 - 2/3 riigi osalusega ettevõtetele - Jõgeva SK, Tartu Agro, RAS Eesti Seeme
- **SAPARD**

Eesti seemnesektori koondplaan

- Taani ja Eesti riigi ühisprojekt 2000
Taani nõuandekeskuse eksperdid: Werner Johansen
Claus Simonsen
- Määratleb pikaajalised eesmärgid Eesti seemnetööstuse tehnilisteks uuendusteks
- Oluline aspekt plaanis:
**Turumajanduses ei saa teha otsuseid nõukogude stiilis -
tsentraliseeritud juhtimisega,
juhtimisotsused on iga ettevõtte juhtkonna privileeg!**
- Kokkuvõttev seminar 2001 kevadel (10a)

Hinnang 10 aasta pärast: ▲ ▼

Koondplaani üldised eesmärgid:

- Laiendada SERT-seemne kasutamist Eestis ▲
- Luua kindel seemnetega varustus Eestis ja ka välisurul ▲ ▼
- Viia kogu Eesti seemnetööstus vastavusse EL standarditega ▲ ▼
- Tuua Eesti maailma seemnekaubandusse kui võrdne ja konkurentsivõimeline partner ▼

10 aasta eesmärgid (aastaks 2011):

HEINASEEMNETÖÖSTUS:

- Kogu heinaseemnetöötlus, seemnesegude valmistamine ja pakendamine koondada **ühte** moodsasse seemnekeskusesse ▼
- Kõik (või peaaegu kõik) praegused heinaseemnetootjad umbes 80-100 km raadiuses peaksid hakkama selle keskuse lepingulisteks seemnekasvatajateks ▼

TERAVILJA ja RAPSI SEEMNETÖÖSTUS:

- Seemnekeskuste arv peaks vähenema **umbes neljale** uuele või moderniseeritud ja spetsialiseerunud seemnekeskusele ▼
- Suured seemnetootmisüksused peaksid saama teraviljaseemne enda tarbeks tootmist jätkata ka edaspidi, tingimusel, et:
 - sordiomanikele makstakse litsentsitasu ▲
 - kogu seeme on EL standarditele vastav ▼
- Kogu seemnekeskuses töötlemisele kuuluv seeme peaks olema kasvatatud seemnekeskuse ja seemnekasvatajaga sõlmitud lepingute alusel ▼

10 aasta eesmärgid (aastaks 2011):

Seemnekeskuste tegevusalad:

- **Lepingute alusel** kasvatatud seemnesaagi puhastamine, müügikonditsiooni viimine, müük ▼
- **Väetiste ja taimekaitsepreparaatide** müük ▼
- Lepinguliste seemnekasvatajate **nõustamis- ja tugikeskus** ▼

Seemnekasvatajad ja seemne töötledajad/müüjad

- peavad olema erinevad üksused ▼
- tegevus peab olema sõltumatult kontrollitav ▼

Rahvusliku Seemnenõukogu loomine ▲

- kaitsmaks Eesti seemnesektori riiklikke ja rahvusvahelisi huve

10 aasta eesmärgid (aastaks 2011):

Moodustada **kompetentne seemnetööstuse nõuandev kogu:** ▼

- abistamiseks strateegilist planeeringut
- korraldamaks rahastamist/toetusi
- jälgimaks ülemaailmset seemneturgu, jm

Korraldada **üleriiklik info-kampania:**

- SERT-seemne kasutamise eelistest ▲
- lepingulise seemnekasvatamise võimalikest tuludest ▼

Eesti seemnesektori **range ratsionaalne planeerimine** suunaga eeltoodud eesmärkidele ▼

Eesti seemnesektori kaardistamine

2000 a Eesti seemnesektor koosneb:

- suurest arvust väikestest seemnetöötlustevõtetest (seemnekeskustest) ▼
 - teenivad põhiliselt isevarustamise eesmärki ▲
 - töötavad vaid mõned nädalad aastas ▲ ▼

Üleriiklikku kommertslikku seemnesektorit Euroopa mõttes Eestis ei eksisteeri, sest: ▲

- seemnekeskuse juhid on põhimõtteliselt rahul isevarustamise olukorraga ▲
- ei ürita eriti entusiastlikult seemneturgu laiendada ▲

Soovitus nr 1: uus heinaseemnekeskus

- Eesti peaks ehitama uue keskse asukohaga **heinaseemnekeskuse** ▼
- Suurem osa, kui mitte **kõik** praegustest heinaseemnekasvatajatest peaksid:
 - nõustuma hakkama uue keskuse **lepingulisteks seemnekasvatajateks** ▼
 - peaksid **lõpetama** heinaseemne töötlemise oma isiklikes seemnekeskustes ▼
- **Uus** keskus peaks omama eraldi **seemnesegude** valmistamise ja nende pakendamise osakonda heina- ja muruseemne segude tootmiseks: ▼ ▲
 - Eesti turule ▲
 - ja teistele EL maade lepingulistele ostjatele ▼

Soovitus nr 2: seemneteravilja sektor

- Prognoosida seemne nõudlus
- Määrata optimaalsed asukohad **kolmele või neljale** uuele teravilja seemnekeskusele ▼
 - **üks** keskmise suurusega moodne seemneteravilja keskus suudab varustada terve Eesti tarbimist, kuid
 - vahemaid arvestades on reaalsem kavandada **3...4** keskust optimaalsetes kohtades üle Eesti
 - aastane teravilja külvipind Eestis on ca 350 000 hektarit., seemnevajadus 70 ... 85 tuh. tonni
 - efektiivsete agrotehniliste võtete korral võib külviseemne kogust ca 20-25% vähendada
- Olemasolevate keskuste rekonstrueerimine vastavalt **EL standarditele:** ▲ ▼
 - toodetud seemne kvaliteet ▲
 - töökeskkonna ohutus ▲ ▼
 - keskkonnasäästlikkus (müra, tolm, reostus, jm) ▼

Seemnepoliitika suunad 2000

- Euroopa Liidu poliitika ja praktika põhjal **tuleb eraldada seemnekasvatajate ja seemnetöötajate huvid** ▼
 - kogu SERT-seeme peab olema toodetud seemnetöötajate ja seemnekasvatajate vaheliste lepingute alusel ▼
 - need ei tohiks olla 2 erinevat osakonda ühes ettevõttes ▼
- Peale Euroopa Liiduga ühinemist:
 - seemne tootmine oma tarbeks võib jätkuda ▲
 - seemne müük Eesti piires peab olema vastavuses EL seaduste ja regulatsioonidega ▲
- Lisaks jõustatakse sordiomanike õigused: ▲
 - rakendatakse litsentsitasu ka OTS-seemnele ▲
 - OTS-seemne tootmisest ja töötlemisest saadav võimalik tulu saab olema tühine (?)

OTS-seemne kasutamine

EL-s loetakse taluniku privileegiks toota ja kasutada OTS-seemet, kuid seda vaid rangete reeglite kohaselt:

- Sordiomaniikule peab maksma litsentsitasu ▲
- Sertifitseeritud seemnest (C2) on lubatud paljundada lepinguta ainult üks kord, seejärel tuleb jälle kasutada uut SERT-seemet ▼
- Sertimata seemne müük või üleandmine teisele kasutajale ei ole lubatud ▲ ▼
- Talusiseselt on seemnete puhtimine keelatud (tarnijad müüvad kemikaale ainult 200 l vaatides) ▼
- OTS-heinaseemne kasutamine ei ole EL-s lubatud ▼
 - lepingulised seemnekasvatajad ei tohi jätta mitte mingisugust kogust enda tarbeks, kogu toodetud seeme tuleb üle anda seemnetöötlus-firmale, kellega leping sõlmiti ▼

SERT- seemne kasutamine:

Kõik eelnenu on kavandatud eesmärgiga toota rohkem SERT-seemet

- poleks efekti, kui talunikud ei suuda näha **SERT-seemne kasutamise eeliseid** ▲
- Enamikel talunikel **puudub koostöö põllumajandusnõustajatega** ja paljusid talusid pole nõustaja külastanudki ▼
- **Teadlikkuse tõstmine** ▲
 - konsulent soovitavalt koos seemnekeskuse esindajaga ▼
 - lepinguline seemnekasvatamine võib suurendada talu puhastulu ning muuta taluelu huvitavamaks ▼

SWOT 2000

Tugevad küljed

- Seemnetööstuse suur koguvõimsus, pikk heinaseemne tootmise traditsioon ▲
- Mitmed pm-üksused on seemnekasvatuseks kvalifitseeritud ning hästi varustatud ▲
- Olemas volitatud kvalifitseeritud seemnepõllu tunnustajad, nende töövõimsust võib suhteliselt lihtsalt suurendada taimekasvatuse konsulentide koolitamise ja volitamisega ▼
- Olemas ISTA poolt akrediteeritud riiklik seemnekontrolli kesklabor ▲ ▼
- Mitmed suured EL riikide seemnetööstuse kooperatiivid näevad Eestit kui võimalikku tulevast partnerit seemnepaljunduses ja turgu uutele sortidele ▲ ▼
- Eesti sordiaretus ja algseemne tootmine on kõrgel tasemel ning pidevalt edasi laienemas ▲ ▼

Nõrgad küljed

- Seemnetoodang on 1990ndatest alates Eestis järsult langenud ▲
- Seemnekeskuste vananenud sisseseade ei vasta EL seemnekvaliteedi kriteeriumidele ▲ ▼
- Töökeskkonna ohutustingimused seemnekeskustes on enamasti mitterahuldavad ▲ ▼
- Vähesed talunikud on teadlikud lepingulisest seemnekasvatusest kui võimalikust tuluallikast ▼ ▲
- Paljud talunikud pole veendunud sert-seemne eelistes, nad pole kunagi konsulteerinud põllumajandusnõustajaga ▼
- Talunike kvalifikatsioon lepinguliste seemnekasvatajatena on puudulik või olematu ▼ ▲
- Seemnekeskused:
 - ei oma piisavalt nõuandvat tööjõudu, et tagada nõustamist ja tehnilist tuge uutele lepingulistele kasvatajatele ▼ ▲
 - ei ole kasutusel kontainersüsteemi erinevate kasvatajate seemnepartiide eraldamiseks ▼ ▲
- Ei ole asutatud seemnekasvatajate või seemnetööstuse erialaorganisatsioone ▲
- Puudub seemne-tootmise tsentraliseeritud koordinatsioon, tootmine ja turundus ning rahvusvaheline turumonitoring ▼

Võimalused

- Eesti seemnetootjatele avatud EL turg ▲ ▼
- Eesti esindajate vahendusel hakkavad välisfirmad pakkuma seemnepaljundamise lepinguid ▲ ▼
- Nõuandeteenistuse kvalifitseeritud nõuande lepingulise seemnepaljundamise alustamise ja /või müügiks ning ekspordiks kasvatamise kohta ▼
- Koos tegutsedes võib Eesti seemnesektor moodustada **seemnetööstuse nõuandva kogu** ▼
 - abistaks seemnesektori põhiplaanis ettenähtud soovitude täideviimisel ▼
 - abi äriplaanide ettevalmistamisel seemnetööstuse parandamiseks ▼
- Tuleks luua **seemneturu monitooringu teenus**: ▼
 - toetada seemnekaubandust
 - minimeerida seemnesektoris aasta aastalt üleminevaid jääke
 - tootjad ja tarbijad saaksid informatsiooni seemne kättesaadavuse kohta Eestis
- Seemnesektori laienemise tulemusena toimuks taludes sissetuleku suurenemine: ▲
 - parema seemne kasutusele võtmisega ▲
 - talunike suurenevale tulule lepingulise seemnekasvatamise läbi ▼

Ohud/riskid

- Sert-seemne kasutamine ei laiene piisavalt kiiresti, et kindlustada seemnesektori investeeringute tasuvus ▼
- SAPARDi rahastamine - seemnesektori projekte ei saa finantseerida piisavalt suures ulatuses ▼
- EL toetusrahade maksmine heinaseemne tootmisele vähendatakse või lõpetatakse ▼
- Seemnekeskused võivad lõpuks ikkagi eelistada oma iseseisvust koostööle ▼

Kokkuvõte

- 1990 - 2000
 - Omanikuks saamine
 - Uue ühiskonnakorra loomine, reeglite loomine, nendega harjumine
- 2000 - 2010
 - Omanikuks õppimine - MINA
 - Omanikuna käitumine – MINA ja MEIE
- 2010 -
 - Omanikuks olemine
 - Omanike koostöö – MEIE
- Skoor:
 - ▲ - 42 (40%)
 - ▼ - 63 (60%)

TÄNAN EESTI TUBLISID SEEMNETOOTJAJD!

JÕUDU (KOOS)TÖÖLE!

